

שיר השירים – קדש קדשים!?

ביחס למגילת שיר השירים הועלתה דילמה ביחס להיותו ראוי להכלל בכתבי הקדש. מחלוקת שהוכרעה בעוצמה רבה על ידי רבי עקיבא. להבהרה – הדיון דלהלן נוגע לשאלת מעמדם של הספרים כחלק מכתבי הקדש. ספר שהוא חלק מן התנ"ך – 'מטמא את הידיים' – נגזרה טומאה על ידי הנוגע בו. באופן זה נוצר מצב שהקוד – 'מטמא את הידיים' = 'חלק מכתבי הקדש'.

משנה ידיים פרק ג

שיר השירים וקהלת מטמאין את הידיים. רבי יהודה אומר, שיר השירים מטמא את הידיים, וקהלת מחלקת. רבי יוסי אומר, קהלת אינו מטמא את הידיים ושיר השירים מחלקת... שמעון בן עזאי, מקבל אני מפי שבועים ושנים זקן כיום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בשיבה, ושיר השירים וקהלת מטמאים את הידיים. אמר רבי עקיבא, חס ושלום, לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידיים, שאין כל העולם כלו כדאי כיום שנתן בו שיר השירים לישראל, שכל הכתובים קדש, ושיר השירים קדש קדשים. ואם נחלקו, לא נחלקו אלא על קהלת...

מה פשר הדילמה המוצעת כאן? מה טיבה של הכרעתו של רבי עקיבא? מהיכן נובעת הערכתו הגדולה לשיר השירים? על רקע הכרעה ומסקנה זו, אני מבקש לשאל – האמנם? האם מגילת שיר השירים מתארת אהבה טהורה איכותית ותמה הראויה להיות בסיס לרגשי קדש ולנמשל בתורת הרוח? טלו לעצמכם את אוסף הפסוקים הבא ונסו לתת לו כותרת:

- (ב) ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דדי מין: (ג) לרית שמניח טובים שמן תורק שמך על פן עלמות אהבוד:
- (יג) צרור המר דודי לי בין שדי גליו: (ו) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני:
- (א) הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים מבעד לצמתך שערה כעדר העזים שגלשו מהר גלעד:
- (ב) שניך כעדר הקצובות שעלו מן הרקצה שכלם מתאימות ושפלה אין בהם:
- (ג) כחוט השני שפתתי ומדבריך נאנה כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך:
- (ד) כמגדל דויד צנארה כנוי לתלפיות אלה המגן תלוי עליו כל שליטי הגבורים:
- (ט) מה דודך מדוד היפה בנשים מה דודך מדוד שפכה השבעתנו:
- (י) דודי צח ואדום דגול מרבקה: (יא) ראשו כחם פז קוצותיו תלתלים שחרות כעורב:
- (יב) עיניו כיונים על אפיקי מים רחצות כחלב ישבות על מלאת: (יג) לחזו כערוגת הבשם מגדלות מרקחים שפתותיו שושנים נטפות מור עבר:
- (יד) גלילי זהב ממלאים בפרשיש מעיו עשת שן מעלפת ספירים: (טו) שוקיו עמודי שש מנסדים על אדני פז מראהו פלכנון כחור כפרזים:
- (טז) חכו ממתקים וכלו מחמדים זה דודי וזה רעי בנות ירושלם:

היש לכם כותרת מתאימה? אציע אפשרות: הכותרת מסתיימת במילה בשר. יש? עוד רמז? היא מתחילה במילה שוק.

או במילים אחרות: האם שיר השירים משקף את תמונת האהבה הנכונה? הרצויה? הפרודוקטיבית? שימו לב מה יש לאנשי יעוץ פסיכולוגיה והנחייה לומר [מלוקט מאתרים ברשת].

צ"א MA מרצה מנחה יועצת זוגית.

א. היא מחזקת את תחושת האנוכיות שלהם, את הרדיפה אחר התענוג האישי והסיפוק המיידי, מאחר שביסודה מונח הרצון לקבל יותר מאשר הרצון להעניק לאחר. ב. היא מערערת את שלוות הנפש וממקדת את המרץ ואת תשומת הלב של המתבגר בטיפוח החברות במקום בשטחים נוספים, שיש לפתחם בגיל צעיר. ג. היא מקהה את רגש האהבה ועושה אותו שטחי. ד. האדם הופך לציני ולועג לרגשות העמוקים ביותר, כי איננו מאמין עוד בקיומם. ה. מאחר שבגיל צעיר מושפעים במידה מרובה מהצדדים החיצוניים, ממשיכים לעתים ליחס חשיבות עליונה לצדדים אלו גם כשמחפשים מבן-זוג רציני לנישואין; ואין מתבוננים להעריך צדדים נוספים באישיותו של בן-הזוג. אריך פרום בספרו הקלאסי "אמנות האהבה", מגדיר ארבעה מאפיינים ליחסי אהבה בוגרת. על פיו, במערכת כזו לשני בני הזוג איכפת זה מזה, הם מעריכים האחד את השני, לוקחים אחריות זה על זה, ומפתחים הבנה משותפת. לפי השקפת התורה מופיעה האהבה רק לאחר הנישואין, מכיוון שאהבה אמיתית ובוגרת צומחת מתוך מסגרת המאפשרת נתינה ללא גבול /גמול מתוך מסגרת של מחויבות ונאמנות הקיימת בקשר של נישואין.

ג' רעם מומחה לתקשורת לא מילולית.

אהבה פתאום היא מתפרצת כמו להבה
היא תשרוף את כל מה שהיית
היא תשרוף את כל מה שאתה
אהבה...

מה שדניאל סלומון מכנה בשם: אהבה, אינו אלא התאהבות. בהתאהבות הדגש הוא על ריגוש גבוה בפרק זמן קצר. יש תחושה של נסיקה. קודם זו הייתה מכונית שנסעה בקו ישר ולפתע היא הליקופטר. אהבה הינה מצב מתון יותר. במקום ריגוש והתרגשות, יש זיקה, האדם האהוב הופך לכמו חלק ממך - האהוב או האהובה שמחים - אתה שמח, הם עצובים - אתה עצוב. באהבה רוצים להיות דומים ואוהבים את שדומה. בהתאהבות יש יסוד פעיל של משיכה. ומה שמדליק אותה הוא השוני. אין באהבה את אותו 'טירוף' שיש בהתאהבות. בהתאהבות יש סחף, יש תנועה. ומרכז הכובד של מה שמניע, בא מבחוץ מן האובייקט הנאהב. אך באהבה זה בא מבפנים. זה כמו מנוע שמשוהו רך וזורם מניע אותו מבפנים. בהתאהבות ישנה דינמיקה אדירה של תנועה לקראת. באהבה אין תנועה, יש שלווה, יש הגעה הביתה, יש איחוד. בהתאהבות אלה החושים והרגשות, באהבה זו הנפש. התאהבות הינה המשך של גיל הנעורים, בעוד שבאהבה זה בוגר. קל יותר להתאהב, קשה יותר לאהוב. קל לחשוב כי התאהבות הופכת לאהבה. אך בדרך כלל כשהתאהבות שוככת, היא מפנה מקום לריקנות. ההתאהבות מתרחשת בבת אחת, כמו פיצוץ. באהבה זה צומח, לאט ובהדרגה. ויכולה להשאר זמן רב. זאת לעומת התאהבות שהיא בדרך כלל קצרת מועד ומתאפיינת בחוסר יציבות רגשית

אהבה היא משהו יותר מההתאהבות, היא כוללת ידידות, הבנה, ראייה אמיתית של הזולת, והיא מחזקת ומרוממת את הנפש. לא לחינם אומרים אנשים שמצאו את 'אהבת חייהם' - שעתה יש להם תחושה של שלוה ושלוות עם העולם

התאהבות זה מצב של היי, התרוממות רוח אדירה. מבחינה התנהגותית, המאוהב מתמלא בשמחת חיים, אושר עילאי בלתי ניתן לתיאור ותחושה שאתה נמצא על גג העולם.

מבחינת שפת הגוף: עיניים מבריקות, העור בוהק, הצעד נעשה קליל, האדם נראה כמתפקע מאושר. ואכן, מי שרואה זוג מאוהב לא יכול שלא להבחין בהם: הם מתנהגים כמו ילדים, מדברים כמו ילדים, מתלטפים ונוגעים הרבה זה בזו, מרבים בכינויי חיבה, שומרים על קשר עין רציף... מרבים בצחוקים, התנהגות שטותית והנאה ממנה, הם מדברים בקול מתפנק... בסרטים המצויירים יודעים שאתה מאוהב כאשר עינייך הופכות לשני לבבות אדומים ויוצאות מחוריהן. באוויר נשמעת מוזיקה שמיימת ורגלייך מרחפות על פני הקרקע ואינן נוגעות בו. עם זאת לא כל התאהבות היא מוחצנת, בסגנון של 'כל העולם שיראה'. יש זוגות שאצלם ההתאהבות מופנמת וכל רצונם הוא להתרחק מהעולם ולהיות יחד.

קל להתבלבל בין אהבה להתאהבות, אך ההבדל תהומי; בהתאהבות - שני חוטי חשמל שנפגשים חשוף ואז יוצאים ניצוצות, והכל בוהק ויש אור מסביב. אך אם זה ממשיך ליכול להיווצר קצר. באהבה, שני הנאהבים משולים כל אחד לחוט חשמל שמתחבר לקו מתח גבוה שטוען אותו בעוצמה גדולה. מבחוץ לא רואים הרבה: חוט חשמל שקט, אך היות והוא מחובר לזרם חזק, נוצרת בפנים טעינה עצומה שיכולה להדליק לא רק נורה אחת, אלא בית שלם.

מה המסקנה המתבקשת מכל המלל הזה על שיר השירים? האם מחברי המגילה הכינו תגובה הולמת לביקורת זו? היתכן שהתגובה מצויה בפסוק הבא:

פרק ח ז

מִים רַבִּים לֹא יִכְלֹוּ לְכַבֹּת אֶת הָאֵהָבָה וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֵהָבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ:

פרשו – מהם המים? מדוע לא יצלחו? מיהו הנותן הון ביתו? בעבור מה? מדוע יבוזו לו? בואו נתחיל ללמוד בהגיון. ראו את אבחנתו של הרב סולוביצ'יק [20 שנה לפטירתו] בשני סוגי הזוגיות.

שתי תורות על אודות הנישואין

ניתן להצביע על שתי תורות בסיסיות בדבר מוסד הנישואין. האחת מפתחת מערכת ערכים (אקסילוגיה) המופנית כלפי חוץ, ומוצאת את משמעותם של הנישואין מחוץ לזיווג, בעוד שהאחרת מפתחת מערכת ערכים אימננטית, ומגלה את משמעותם של הנישואין בהם ובתוכם.

על פי חסידי התורה הראשונה, יש בנישואין מחויבות לקידום טובתה של הקבוצה, אשר הישרדותה היא המטרה העליונה שמבקש הזוג הנישא להשיג. ואין זה מעלה או מוריד לענייננו אם נבין את המושג "קבוצה" במשמעותו הרחבה, במושגים של אוניברסאליות ושל שוויון כלל-אנושי, כמכוון אל כלל המין האנושי, או אם נבארו באופן מצמצם, כמתייחס אך ורק לקהילה מסוימת. הדבר המשמעותי בתורה זו הוא הרעיון כי הקולקטיב הוא ריבון על הפרטים שבו, וכי הנישואין מעמידים למעשה שני אנשים לשירותה של החברה.

באופן בסיסי אין זו רק דוקטרינה קולקטיביסטית, אלא גם דוקטרינה פוזיטיביסטית-טבעית. היא שוללת את היחיד והמיוחד שבנישואי הזוג האנושי; היא רואה זיווג כזה במסגרת התוכנית הטבעית של כלל היצירה, ומשווה אותו לתהליך ההאבקה בעולם הצמחים או להזדווגות העונתית בממלכת החי, אשר בהם, כמובן, קיומו של הצמח היחיד או החיה הבודדת זוכים למשמעות רק במסגרת כלל המין-הקבוצה.

התורה בדבר מערכת הערכים האימננטית מעבירה את מרכז הכובד מן החוץ אל תוך האיחוד שבנישואין. בהתאם לכך, ערכם העיקרי של הנישואין איננו נעוץ בתועלת שהקולקטיב מפיק מהם, אלא בזה שהם יוצרים חוויה אישית המעשירה ומעצימה את חייהם של שני האנשים שנמשכו זה לזה. בני האדם – ממשיכה וטוענת תורה זו – צמאים לאהבה ולידידות. הם

מדרש לסטודנטים

משתוקקים לחיים בקהילה, לאיחוד בינאישי, אשר יאפשר להם לשתף בגורלם את בן הזוג האחר; בנישואין הם מוצאים את סיפוקם. פרייה ורבייה, לפי פילוסופיה זו, אינה הציר העיקרי שסביבו סובבים הנישואין. נישואין שאינם מעמידים ולדות מקודשים בדיוק כמו נישואין שבורכו בפרי בטן, כיוון שמשמעותה של האחרות שבנישואין מצויה בסיפוק העצמי שמפיקים ממנה בני הזוג, יותר מאשר בתרומה שצומחת מהם לחברה. כך מחליפה האינדיבידואליות שבמערכת הנישואין את הקולקטיביות שלהם, והרומנטיקה באה במקום התועלתיות.

מה תרומת דברים אלו להבנת הפער בין ההגיגים החינוכיים להתפרצות שיר השירים? האם יש כאן מאבק בלתי מתפשר? הניתן 'לשלב' ראו את עצתו של הרב קוק: אורות הקודש / חלק א / עמוד רנה /

חליפות חיי הרגש והשכל - פ

כל מחשבה אידיאלית, הפועלת בחיים, מחוברת היא מהרכבה של שכל ורגש. השכל הוא מועט בכמותו ומרובה באיכותו, והוא יסוד הנשמה של האידיאל, ההולך ונמשך, חורז את החוט של החיים. הרגש הוא הגוף, שבו מתלבש תמיד האידיאל השכלי... ברבות הימים יאבד הרגש את ערכו, יתישן ויזדקן, ולא יוסיף תת את כחו. אבל זיק התמצית השכלית שבו, אם אך הוא איתן וטהור, לא ייעף ולא יזדקן. האמת קימת לעד, וממקורה תשלח פלגים להשקות טל חיים, להחיות ענפים חדשים, ועצים רעננים, אשר יצמחו בצורת רגש חדש, מלא כח עלומים, אשר ימלא את המקום של הרגש, אשר נפל מזקנה. רגש כי זקן, כי חדל מהיות לו כח פועל, יפלו עמו כל הרוחות, אשר נתמכו בו ונתמלאו אור חיים לרגליו. המחנה הפועל ישאר דומם ונבהל... אבל סוף כל סוף מהר יעבור רוח חדש, וישלם נחומים, הזיק השכלי יצא ממחבואו. יהיה לאור ולהצלחה, יעמיד חיל גדול של רגשות חדשים. אזורי אונים. וגם ימיהם חוצצו. עדי יפקדו. ויפנו מקום לחיל חדש, אבל משך החיים ילך תמיד במסלתו המובטחת.

רבי **משה חיים אפרים מסדילקוב**, (1742-1800), נכדו של הבעל שם טוב ממשיכי דרכו ומסופריה הראשונים של החסידות. ספרו דגל מחנה אפרים נחשב "ספר יסוד" בתורת החסידות של הבעל שם טוב, בעיקר בשל המסורות הרבות המופיעות בו מן הנכד לסבו.

לחידוד היסוד הרגשי שימו לב לדברי חסידות אלו:

דגל מחנה אפרים פרשת עקב

וזהו שאמר אא"ז זללה"ה על פסוק (תהלים ע"א, ט') אל תשליכני לעת זקנה פירוש שיזקין הדבר אצלו כי כמו הזקנה גורם חלישות בכל אברי האדם מחמת שתש כוחותיו ולחלוחו ומריצות הדמים המחיה את האדם כמו כן ברוחניות שדבר ישן וזקן אין לו בו תענוג וחיות גדול ולא דבר חדש, וזהו (פסיקתא זוטא ואתחנן ו', ו'), בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כי (איכה ג', כ"ג) חדשים לבקרים רבה אמונתך פירוש כי על ידי שחדשים לבקרים היינו שאתה מחדש בכל יום מעשה בראשית ועל ידי זה רבה אמונתך... יחד עם זאת, יש מקום להתבוננות. האם שיר השירים מלא רק באהבת התשוקה - 'ההתאהבות' ואין בו מעבר לכך? לפתיחת עיון בדבר שימו לב לפסוקים הבאים:

פרק ח

- (א) מי יתנה פֶּאֶחַ לִי יוֹנֵק וְשָׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָהּ בְּחוּץ אֲשָׁקֶהָ גַם לֹא יָבוֹזוּ לִי:
- (ב) אֲנִהְיֶה אֲבִיָּאָה אֶל בֵּית אִמִּי תִלְמַדְנִי אֲשָׁקֶה מִיַּיִן הָרִקְחַ מֵעֵסִים רַמְנִי:

(ה) מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על דודה תחת התפוח עוררתיה שמה חבלתה אמה שמה חבלה ילדה:

ועוד מה משמעות הצפונות:

פרק ז

(יד) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים דודי צפנתי לה:

ואולי ונזכה גם לבאר את פסוקים אלו:

פרק ח

(יא) פרום הנה לשלמה בבעל המון נתן את הפרם לנטרים איש יבא בפריו אלה פסו:

(יב) פרמי שלי לפני האלה לה שלמה ומאתים לנטרים את פרי:

